

Briselē, 2023. gada 27. februārī
(OR. en)

6703/23

Starpiestāžu lieta:
2022/0394(COD)

CLIMA 92
ENV 162
AGRI 82
FORETS 15
ENER 87
IND 66
COMPET 134
CODEC 241

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
K-jas dok. Nr.:	15557/22 + ADD 1-6
Temats:	Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko izveido Savienības sertifikācijas satvaru oglekļa piesaistījumiem – politikas debates

Gatavojoties politikas debatēm Padomes (Vide) 2023. gada 16. marta sanāksmē, pielikumā pievienota prezidentvalsts sagatavota informatīva piezīme un jautājumi, kuru mērķis ir palīdzēt diskusiju strukturēt.

Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta ņemt vērā pielikumā izklāstīto informatīvo piezīmi un jautājumus un saistībā ar politikas debatēm pārsūtīt tos Padomei.

Priekšlikums regulai par Savienības sertifikācijas satvaru oglekļa piesaistījumiem

– Politikas debates –

Prezidentvalsts sagatavots informatīvs dokuments ar jautājumiem ministriem

Lai globālo temperatūras paaugstināšanos ierobežotu zem 1,5 °C, būs vajadzīgs būtisks, straujš un noturīgs emisiju samazinājums ¹. Nākamajās desmitgadēs globālajām siltumnīcefekta gāzu emisijām ir krasi jāsamazinās. Līdztekus tam katru gadu būs jāuztver un jāizņem no atmosfēras pieaugošs CO₂ daudzums, lai līdzsvarotu emisijas, kuras novērst nav iespējams, un lai galu galā panāktu negatīvas emisijas. Lai panāktu siltumnīcefekta gāzu globālo emisiju neto nulles līmeni, būs nepieciešami dažādi oglekļa dioksīda piesaistījumu veidi, un IPCC tos ir atzinusi par būtiskiem elementiem vairākos scenārijos, kas globālo sasilšanu ierobežo līdz 1,5 °C.

Eiropas Klimata aktā ir noteikts satvars neatgriezeniskai un pakāpeniskai emisiju samazināšanai no emisijas avotiem un attiecībā uz emisijas piesaistes apjoma palielināšanos piesaistītājos, lai vēlākais līdz 2050. gadam Savienībā panāktu klimatneitralitāti ar mērķi pēc tam panākt negatīvas emisijas. Klimatneitralitātes mērķa sasniegšanas scenāriji liecina, ka Savienībā ir būtiski jāpalielina piesaistījumi, izmantojot gan dabā balstītus, gan tehnoloģiskus risinājumus, līdz 2050. gadam sasniedzot aptuveni 500 milj. t gadā ^{2 3}. Tāpēc paredzams, ka oglekļa piesaistījumu nozīme mūsu ekonomikā un Savienības klimata politikā palielināsies. Tomēr saskaņā ar pašreizējo politiku nevar uzskatīt, ka ES spēs šādus daudzumus nodrošināt ⁴.

¹ *Climate Change 2022 Mitigation of Climate Change* ("Klimata pārmaiņas 2022: klimata pārmaiņu mazināšana"), III darba grupas ieguldījums Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes sestajā novērtējuma ziņojumā.

² Padziļināta analīze, kas pievienota Komisijas paziņojumam "Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku".

³ Ietekmes novērtējums, kas pievienots Komisijas paziņojumam "Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā", dok. 10865/20 ADD 2.

⁴ Piemēram, ES kopējā oglekļa piesaistītāja daļēji negatīvā attīstība pēdējos gados liecina, ka ir vajadzīgi turpmāki pasākumi, lai sasniegtu neto piesaistījumu mērķrādītāju, proti, - 310 milj. t CO₂ ekvivalenta 2030. gadā un pat vēl vairāk līdz 2040. un 2050. gadam.

Priekšlikumā, ar ko groza spēkā esošo regulu par zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību (ZIZIMM), kad tas būs oficiāli pieņemts šā gada laikā, ir noteikts jauns ES līmeņa neto piesaistījumu mērķrādītājs, respektīvi, -310 miljoni tonnu CO₂ ekvivalenta, kas jāsasniedz 2030. gadā, kā arī saistoši nacionālie mērķrādītāji dalībvalstīm. Grozītajā regulā ir paredzēti arī jauni noteikumi, kuru nolūks ir atvieglināt oglekļa piesaistījumu precīzu monitoringu un ziņošanu, kas ir nepieciešams oglekļsaistīgas lauksaimniecības darbību turpmākai attīstībai.

Pirmie soļi virzībā uz oglekļa piesaistījumu turpmāku integrāciju

Eiropas Komisija 2021. gada decembrī nāca klajā ar paziņojumu par ilgtspējīgiem oglekļa aprites cikliem ⁵, uzsverot, cik svarīgi ir radīt stimulus un darbījumdarbības modeļus, lai palielinātu oglekļa piesaisti dabiskajos oglekļa piesaistītājos ekosistēmās ("oglekļsaistīga lauksaimniecība"), un izveidot vienotu tirgu oglekļa dioksīda uztveršanai, izmantošanai, transportēšanai un uzglabāšanai. Paziņojumā ir noteikti arī vēlami mērķi attiecībā uz oglekļa piesaistījumiem vidējā termiņā ⁶.

Pēc tam 2022. gada 30. novembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu Regulai, ar ko izveido **Savienības sertifikācijas satvaru oglekļa piesaistījumiem**, ar mērķi atvieglināt augstas kvalitātes piesaistījumu izvēršanu ES. Priekšlikums aptver dažādus oglekļa piesaistījumu veidus, ko panāk ar oglekļsaistīgu lauksaimniecību, oglekļa uzglabāšanu produktos un oglekļa pastāvīgu uzglabāšanu. Visbeidzot, satvara mērķis ir vēl vairāk stimulēt un paātrināt oglekļa piesaistījumu ieviešanu, jo īpaši, nodrošinot papildu ieņēmumu plūsmas, kā arī palielinot uzticēšanos. Tā mērķis ir arī veicināt sinerģijas starp oglekļa piesaistījumiem un saistītajiem līdzieguvumiem, piemēram, klimata pārmaiņu mitigāciju un pielāgošanos tām, pāreju uz aprites ekonomiku un biodaudzveidību. Šajā nolūkā tajā ir izklāstīti četri QU.A.L.ITY kritēriji ⁷, kā arī noteikumi par trešās personas veiktu verifikāciju, cita starpā noteikumi par to sertifikācijas shēmu darbību, ar kurām īsteno satvaru. Saskaņā ar Komisijas priekšlikumu QU.A.L.ITY kritēriji tiks padarīti vēl operacionālāki, izmantojot īpašas sertifikācijas metodes, kas izstrādātas, izmantojot deleģētos aktus. To pamatā būs regulā noteiktie četri kritēriji un minimālais elementu kopums, un tos izstrādās, apspriežoties ar ekspertu grupu, kurā cita starpā būs dalībvalstu pārstāvji.

⁵ Dok. 15045/21 + ADD 1–4.

⁶ Līdz 2028. gadam visiem zemes apsaimniekotājiem vajadzētu būt piekļuvei verificētiem emisiju un piesaistījumu datiem oglekļsaistīgas lauksaimniecības prakšu izvēršanai, un būtu jāziņo un jāuzskaita viss CO₂, kas uztverts, transportēts, izmantots un uzglabāts, izmantojot rūpnieciskās darbības; līdz 2030. gadam oglekļsaistīgas lauksaimniecības pieejām vajadzētu palīdzēt sasniegt ZIZIMM mērķrādītāju, proti, CO₂ ekvivalenta neto piesaistes -310 milj. t apmērā; līdz 2030. gadam ar rūpnieciskajām tehnoloģijām ik gadu būtu jāpiesaista vismaz 5 milj. t CO₂ ekvivalenta.

⁷ *Quantification* [kvantificēšana]; *Additionality* [papildīgums]; *Long-term storage* [ilgtermiņa uzglabāšana]; *Sustainability* [ilgtspēja] (QU.A.L.ITY).

Attiecībā uz oglekļa piesaistījumiem tādās rūpnieciskās darbībās kā uz bioenerģiju balstīta oglekļa piesaiste un uzglabāšana (*BECCS*) un oglekļa tieša uztveršana no gaisa un uzglabāšana (*DACCS*) Komisija ir ierosinājusi balstīties uz esošajiem monitoringa un ziņošanas noteikumiem par CO₂ ģeoloģisko uzglabāšanu no ETS iekārtām un metodiku, kas piemērojama Inovāciju fonda projektiem. Ciktāl ir runa par oglekļa saistīgas lauksaimniecības darbībām, Komisija ir norādījusi uz sinerģiju cita starpā ar ZIZIMM regulu un kopējo lauksaimniecības politiku, kā arī nesen ierosināto Dabas atjaunošanas tiesību aktu. Attiecībā uz oglekļa uzglabāšanas produktiem Komisija ir norādījusi, ka ir vajadzīgi turpmāki pētījumi, lai apzinātu attiecīgās produktu kategorijas un metodiku.

Darba statuss Padomē

Komisija pirmo reizi ar priekšlikumu iepazīstināja Vides padomes 2022. gada 20. decembra sanāksmē Čehijas prezidentūras laikā. Diskusijas Vides jautājumu darba grupā sākās februārī Zviedrijas prezidentūras laikā. Līdz šim notikušajās trīs darba grupas sanāksmēs delegācijas ir izskatījušas priekšlikumu, attiecīgi izmantojot iespēju uzdot jautājumus, lai saņemtu skaidrojumus, un izklāstīt savas sākotnējās nostājas.

Cita starpā Komisija ir uzsvērusi, ka satvars ir brīvprātīgs un ka tuvākajā laikā oglekļa piesaistījumus ir jāsāk palielināt, lai sasniegtu Savienības ilgtermiņa mērķrādītājus klimata jomā. Komisija priekšlikumu ir aprakstījusi kā monitoringa, ziņošanas un verificācijas rīku un – kā tādu – kā pirmo soli virzībā uz oglekļa piesaistījumu integrēšanu ES klimata politikā un to izmantošanas turpmāku regulēšanu saistībā ar turpmāko klimata mērķrādītāju 2040. gadam un pēc tam.

Apspriežamie temati

Ir vispāratzīts, ka – lai gan prioritāte ir jāpiešķir siltumnīcefekta gāzu emisiju ātrai samazināšanai, oglekļa piesaistījumiem pārejā uz klimatneitralitāti būs arvien lielāka nozīme. Tāpēc līdz šim notikušajās diskusijās dalībvalstis kopumā ir atzinīgi novērtējušas nodomu vēl vairāk stimulēt oglekļa piesaistes darbības un censties panākt turpmāku saskaņošanu ES līmenī. Dažas dalībvalstis ir arī uzsvērušas, cik svarīgs ir princips "emisiju samazināšana pirmajā vietā".

Priekšlikuma izskatīšana vēl ir agrīnā posmā, un par vairākiem jautājumiem būs vajadzīgas plašākas diskusijas. Delegācijas ir lūgušas vēl vairāk precizēt vairākus centrālus priekšlikuma elementus, piemēram, galvenās definīcijas, papildīgumu un procedūru bāzlīniju noteikšanai un konkrētu sertifikācijas metožu noteikšanai.

Jautājumi ir uzdoti arī saistībā ar "QU.A.L.ITY" kritērijiem, sertifikācijas shēmu darbību un dubultas uzskaites risku. Turklāt saistībā ar bažām par zaļmaldināšanas risku dažas delegācijas ir jautājušas, vai ierosinātajā regulā zināmā mērā nebūtu jāatspoguļo to sertifikātu galalietojums, kuri sagatavoti saskaņā ar šo satvaru. Turklāt daudzas delegācijas taujā par ierosinātā satvara saistību ar pašreizējām valstu shēmām, kas kalpo līdzīgiem nolūkiem, kā arī ar starptautiskiem mehānismiem un procesiem.

Delegācijas ir arī izvirzījušas jautājumus par uzglabāšanas ilgumu, piemēram, par sertifikātu derīgumu, monitoringu un atbildību.

Attiecībā uz konkrēto oglekļa saistīgas lauksaimniecības kategoriju vairākas delegācijas ir uzsvērušas, ka ir jāņem vērā valstu īpatnības, piemēram, atšķirīgie klimatiskie un ģeogrāfiskie apstākļi Savienībā, un jānodrošina, ka satvars joprojām ir pieejams arī mazākiem operatoriem un zemes īpašniekiem. Tāpat dažas delegācijas ir arī uzsvērušas, ka administratīvais slogs ir jānotur tāds, lai tas būtu pārvaldāms, jo īpaši atsevišķiem operatoriem.

Jautājumi ministriem

Lai sniegtu norādes turpmākajam darbam pie ierosinātās regulas, prezidentvalsts aicina ministrus apdomāt šādus divus jautājumus.

Paredzams, ka nākamajās desmitgadēs oglekļa piesaistījumi kļūs par arvien nozīmīgāku papildinājumu emisiju samazināšanai, tiecoties sasniegt Parīzes nolīgumā izvirzīto 1,5 °C temperatūras mērķi un mērķi – vēlākais līdz 2050. gadam Savienībā panākt klimatneitralitāti. Ar priekšlikumu oglekļa piesaistes sertifikācijas satvaram Eiropas Savienībai ir iespēja būt par iedvesmas avotu tam, kā oglekļa piesaistījumus var atbildīgā veidā vēl lielākā mērā integrēt klimata politikas satvaros.

- 1. Kādā veidā sertifikācijas satvars ES līmenī varētu palīdzēt palielināt augstas kvalitātes oglekļa piesaistījumus Savienībā, tādējādi papildinot noturīgas emisiju samazināšanas centienus?*
- 2. Jūsaprāt, kādas ir Komisijas priekšlikuma galvenās iespējas un problēmas? Vai ir kādi konkrēti elementi, kas jāprecizē, lai sarunas virzītu uz priekšu?*
